

ఒం శ్రీపరమాత్మనే నమః
అథ త్రయోదశో 2 ధాయియః
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగః

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ

ఇదం శరీరం కొన్నేయ క్షేత్రమిత్యేభిధియతే।
ఏతద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః క్షేతజ్ఞ ఇతి తద్విదః॥ 1.
క్షేతజ్ఞం చాపి మాం విధి సర్వక్షేత్రము భారతా
క్షేత్రక్షేత్రయోః జ్ఞానం యత్తద్ జ్ఞానం మతం మమ॥2.
తత్ క్షేత్రం యచ్చ యాదృక్చ యద్వికారి యతశ్చ యత్॥
స చ యో యత్ప్రభావశ్చ తత్పమాసేన మే శృణు॥3.
బుషిభిర్ఘపుధా గీతం చన్దోభిర్వివిదైః పృథక్|
బ్రహ్మసూత్రపదైషైవ హేతుమదిభ్రివినిశ్చత్తః॥4.
మహాభూతాన్యహంకారో బుద్ధిరవ్యక్తమేవ చ|
ఇన్నీయాణి ద్వాకం చ పజ్ఞ చేన్నీయగోచరాః॥5.
ఇచ్చా ద్వేషః సుఖం దుఃఖం సంఘాతశ్చేతనా ధృతిః।
ఏతత్ క్షేత్రం సమాసేన సవికారముదాహృతమ్॥6.
అమానిత్వమదంభిత్వం ఆహింసా క్షాన్తిరాజ్జవమ్|
ఆచార్యపాసనం శౌచం సైర్వయమాత్మవినిగ్రహః॥7.
ఇన్నీయార్థేషు వైరాగ్యమ్ అనహంకార ఏవ చ|
జన్మమృత్యజరావ్యధి దుఃఖదోషానుదర్శనమ్॥8.
అస్త్రిరనభిష్టంగః పుత్రదారగృహోదిషు|
నిత్యం చ సమచిత్తత్వం ఇష్టానిష్టోపపత్తిషు॥9.
మయి చానన్యయోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణీ|
వివిక్తదేశసేవిత్వమ్ అరతిర్జనసంసది॥10.

అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనమ్ |
ఏతద్జ్ఞానమితిప్రోక్తం అజ్ఞానం యదతో2న్యథా||11.
జ్ఞేయం యత్తత్ ప్రక్కా యై యద్ జ్ఞాత్మామృతమస్తుతే |
అనాదిమత్వరం బ్రహ్మ న సత్తనాన్సదుచ్యతే||12.
సర్వతః పాణిపాదం తత్ సర్వతో2క్షిశిరోముఖమ్ |
సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే సర్వమావృత్యై తిష్ఠతి||13.
సర్వైన్నియగుణాభాసం సర్వైన్నియవిపర్జితమ్ |
అస్తుం సర్వభృచైవ నిర్గణం గుణభోక్తు చ||14.
బహిరస్తశ్చ భూతానాం అచరం చరమేవచ |
సూక్ష్మత్యాత్ తదవిజ్ఞేయం దూరస్తం చాన్తికే చ తత్ ||15.
అవిభుత్తం చ భూతేషు విభుత్తమివ చ స్థితమ్ |
భూతభర్తు చ తద్జ్ఞేయం గ్రసిష్టు ప్రభవిష్టు చ||16.
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం హృది సర్వస్య విష్ణుతమ్||17.
ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతఃః |
మద్భుత ఏతద్విజ్ఞాయ మద్భువాయోపపద్యతే||18.
ప్రకృతిం పురుషం చైవ విద్ధ్యనాదీ ఉభావపి |
వికారాంశ్చ గుణాంశైవ విద్ధి ప్రకృతిసంభవాన్ ||19.
కార్యకరణకర్తుత్వే హాతుః ప్రకృతిరుచ్యతే |
పురుషః సుఖదుఃఖానాం భోక్తుత్వే హాతురుచ్యతే||20.
పురుషః ప్రకృతిస్థో హి భుంక్తే ప్రకృతిజాన్ గుణాన్ |
కారణం గుణసంగో2స్య సదసద్యోనిజన్మన్సు||21.
ఉపద్రవానుమన్తా చ భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః |
పరమాత్మేతి చాప్యక్తో దేహే2స్మిన్ పురుషః పరః||22.
య ఏవం వేత్తి పురుషం ప్రకృతిం చ గుణైస్సహ |

సర్వా వర్తమానో2పి న స భూయో2ఖిజాయతే॥23.

ధ్యానేనాత్మని పశ్యన్ని కేచిదాత్మానమాత్మనా।

అన్యే సంబ్యేన యోగేన కర్మయోగేన చాపరే॥24.

అన్యే త్వేవమజానన్తః ప్రత్యాన్యేభ్య ఉపాసతే।

తేపి చాతితరంత్యేవ మృత్యుం ప్రతిపరాయణః॥25.

యావత్పుంజాయతే కించిత్ సత్యం స్థావరజంగమమ్।

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్ తద్విధి భరతర్భాభు॥26.

సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠన్తం పరమేశ్వరమ్।

వినశ్యత్పువినశ్యన్తం యః పశ్యతి స పశ్యతి॥27.

సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర సమవస్థితమీశ్వరమ్।

న హినస్త్యత్పువాత్మానం తతో యాతి పరాం గతిమ్॥28.

ప్రకృత్యేవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః।

యః పశ్యతి తథాత్మానం అకర్తారం స పశ్యతి॥29.

యదా భూతపృథగాఖివం ఏకస్థమనుపశ్యతి।

తత ఏవ చ విస్తారం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా॥30.

అనాదిత్యాన్నిరుణత్యాత్ పరమాత్మాయమవ్యయః।

శరీరస్థో2పి కౌస్తేయ న కరోతి న లిప్యతే॥31.

యథా సర్వగతం సౌక్షమ్యత్ ఆకాశం నోపలిప్యతే।

సర్వత్రావస్థితో దేహా తథాత్మా నోపలిప్యతే॥32.

యథా ప్రకాశయత్యేకః కృత్పుం లోకమిమం రవిః।

క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్పుం ప్రకాశయతి భారత॥33.

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవం అన్తరం జ్ఞానచక్షుషా।

భూతప్రకృతిమోక్షం చ యే విదుర్యాన్ని తే పరమ్॥34.

ఓంతత్పుదితిశ్రీమద్భుగవద్గీతాసూపనిషత్సుబ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రి॥

శ్రీకృష్ణరూపసంవాదే క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగో నామతయోదశో 2ధ్యాయః॥

- - -